DESPRE NOUTATEA LIRICII LUI GEORGE BACOVIA

Ileana OANCEA, Nadia OBROCEA

George Bacovia reprezintă cazul cu totul particular al artistului a cărui valoare nu a fost sesizată dintru început de mari exegeţi ai epocii[1], dar care, pe măsura trecerii timpului, a devenit din ce în ce mai important, fiind considerat chiar *Poetul*, prin excelenţă, evocând, astfel, cazul lui Fernando Pessoa[2], în literatura portugheză. Nu există un asemenea exemplu în istoria poeziei românești în care un autor să devină tot mai reprezentativ pentru o posteritate aflată în plin proces de schimbare a convenției estetice a poeziei.

Distorsiunile receptării poeziei lui George Bacovia

Cazul lui George Bacovia poate fi deosebit de interesant pentru teoria receptării, așa cum a fost aceasta concepută de către Hans Robert Jauss[3], în măsura în care orizontul teoretic al investigației determină valorizarea, în ceea ce-l privește pe George Bacovia vorbindu-se despre o literatură problematică, aflată la confluența marilor drumuri ale poeziei din secolul al XX-lea. Dialectica *întrebare – răspuns* adresată textului poetic, ca prag al descoperirii noutății acestuia, precum și ca rezultat al modificării orizontului de receptare, permite sesizarea importantelor dislocări la nivelul convenției estetice, puțin studiată în cazul poeziei lui George Bacovia.

Reținem, în acest sens, afirmația lui Hans Robert Jauss: „[...] vom înțelege prin hermeneutica literară interpretarea ca proces al raportului tensional dintre text și momentul prezent, proces în care dialogul dintre autor, cititor și un nou autor fixează distanțele temporale în mișcarea du-te-vino dintre întrebare și răspuns, dintre soluția originară, noua întrebare și soluția adecvată ei, concretizând sensul în mereu alt chip și, astfel, îmbogățindu-l”[4].

---

[1] Cum ar fi George Călinescu sau Eugen Lovinescu.

[2] Cf. Alexandru Mușina, *Poezia*. *Teze, ipoteze, explorări*, București, Editura Aula, 2005, p. 78.

[3] Cf. Hans Robert Jauss, *Experiență estetică și hermeneutică literară*, București, Editura Univers, 1983.

[4] Idem, *ibidem*, p. 40.

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

O astfel de viziune este cea care poate măsura, în mod semnificativ, traiectoria, derutantă pentru critici importanți, a liricii bacoviene, înspre un alt tip de experiență poetică.

Raportând poezia lui George Bacovia la receptarea ei, s-a putut constata cum critica a urmărit, în fond, avatarurile operei interpretate, fără să se oprească însă la o explicație mai profundă legată de însăși substanța poeticității, în noua și neașteptata ei ipostază, devenită, pentru unii, însemnați exegeți, marca epuizării forței artistice a poetului.

Au existat suişuri şi coborâşuri în receptarea liricii bacoviene, ceea ce a însemnat discontinuități ale orizontului critic, poetul sfârșind prin a fi considerat un „model" pentru poezia optzecistă[5]. Această evoluţie a receptării a fost determinată de faptul că poezia bacoviană rămâne „o operă deschisă", armonizând, în acest fel, vocile uneori discordante ale criticii, într-o viziune comprehensivă, larg valorizatoare, despre ceea ce se poate numi, cu deplină îndreptăţire, „inefabilul bacovian" – punct de plecare al multor exegeze semnificative.

Astfel, paradoxul ce caracterizează lirica bacoviană este exprimat în faptul că ea a stat sub semnul unor etichete contradictorii. În acest sens, se poate menționa faptul că poezia lui George Bacovia a fost considerată naivă, simplă, sinceră[6], dar şi artificială, teatrală, manieristă[7], precum și, prin raportare la curentele literare și artistice, decadentă, simbolistă[8], expresionistă[9], existenţialistă[10], postmodernistă[11], şi chiar aparţinând absurdului avangardist, stând sub semnul lui Mihai Eminescu sau,

---

[5] Cf., de exemplu, Mircea Cărtărescu, *Postmodernismul românesc*, Bucureşti, Humanitas, 1999; Alexandru Mușina, *op. cit.*

[6] N. Davidescu, *Aspecte și direcții literare*, ediție de Margareta Feraru, București, Editura Minerva, 1975; Eugen Lovinescu, *Scrieri, 1. Critice*, ediție de E. Simion, București, Editura Pentru Literatură, 1969.

[7] George Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediția a II-a, revăzută şi adăugită, ediție și prefață de Alexandru Piru, București, Editura Minerva; Nicolae Manolescu, *Metamorfozele poeziei*, București, Editura Pentru Literatură, 1968; Mihaela Mancaș, *Limbajul artistic românesc modern. Schiță de evoluție*, București, Editura Universității din București, 2005.

[8] A se vedea, de pildă, Ion Negoițescu, *Istoria literaturii române*, București, Editura Minerva, 1991.

[9] George Bacovia a fost considerat expresionist de către Mihai Petroveanu, *George Bacovia*, București, Editura Cartea Românească, 1972; Laurențiu Ulici, *Recurs*, București, Editura Cartea Românească, 1971 etc.

[10] Mihai Cimpoi, *Secolul Bacovia. Stanțe critice despre marginea existenței*, București, Ideea Europeană, 2005.

[11] Vezi Mircea Cărtărescu, *op. cit.*, p. 153: „Astfel, în privinţa poeziei interbelice (centrul de greutate necontestat al poeziei româneşti moderne) nu mai sunt selectaţi ca modele poeţi pur moderniști ca Ion Barbu sau Lucian Blaga (acesta din urmă e mai cu seamă detestat de tinerii poeţi, devenind un adevărat antimodel pentru ei), ci Arghezi şi Bacovia, a căror apartenenţă la modernism e discutabilă, cel puţin pentru o parte a operei lor […]".

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

dimpotrivă, sub cel al lui Alexandru Macedonski. Opera bacoviană susține aceste aprecieri care pot sublinia, în cele din urmă, marea ei originalitate şi capacitatea ei de a se transforma în timp, anticipând, astfel, devenirea contemporană a literaturii.

Receptarea poeziei lui George Bacovia a evoluat atât de mult încât poetul „a devenit dintr-un obscur unul dintre poeţii fundamentali ai liricii româneşti a secolului XX”[12].

În luminile receptării postmoderne, creaţia lui George Bacovia îşi demonstrează tot mai accentuata ei actualitate. De pildă, Mircea Cărtărescu[13], în *Postmodernismul românesc*, îl consideră pe George Bacovia poetul care se adresează cel mai semnificativ sensibilităţii contemporane, altfel spus, un mare, inegalabil poet. Pe de altă parte, în recenta *Istorie critică a literaturii române*, Nicolae Manolescu[14] reia aserţiunea unei părţi a criticii despre inegalitatea operei, în momentul în care această problemă devine crucială pentru înțelegerea evoluției bacoviene. Acesta consideră că George Bacovia „şi-a pus geniul naiv în poezie – şi doar într-o parte a ei – restul fiind iremediabil fără valoare, ca şi poemele în proză, romanul *Cântec târziu*, sau publicistica, rarefiată şi întâmplătoare”[15]. Acest critic sagace insistă asupra faptului că „poezia, pe cât de extraordinară, pe atât de inegală”[16], aparține, totuși, celui mai original creator. Se poate observa, astfel, felul în care receptarea poeziei bacoviene se fracturează în mai multe zone ale ei, încercând să se muleze în mod semnificativ pe o operă variată și complexă.

Evoluția liricii bacoviene

Vom reține, în continuare, câteva aspecte fundamentale ale poeziei lui George Bacovia, încercând să evidențiem tocmai acest traiect, considerat inegal, al operei sale și să identificăm, în acest fel, principalele etape ale liricii bacoviene. Ne vom referi, astfel, la cele mai importante influențe literare și artistice asupra creației lui George Bacovia și, prin urmare, la cele mai relevante dintre acestea, pentru construcția imaginarului și pentru convenția poetică.

Într-o primă ipostază a creației sale, George Bacovia se înscrie, incontestabil, în curentul simbolist[17]. În acest sens, Rodica Zafiu

---

[12] Mircea Scarlat, *George Bacovia. Nuanțări*, București, Editura Cartea Românească, 1987, p. 78-79.
[13] Mircea Cărtărescu, *op. cit.*
[14] Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române*, Pitești, Editura Paralela 45, 2008.
[15] Idem, *ibidem*, p. 644.
[16] *Ibidem*.
[17] A se vedea și p. 279: „Influența simbolistă e considerabilă în epocă, multe ingrediente ale formulei (evanescență, muzicalitate, sugestie, respingerea descripţiei şi a anecdotei,

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

evidențiază cele mai importante caracteristici simboliste ale poeziei lui, reperabile, de altfel, în întreaga poezie simbolistă: „Sunt evidente motivele și elementele de decor simboliste (*amurgul*, *toamna*, *solitudinea*, *beția*, *ploaia*, *corbii*; *salonul*, *parcul*, *orașul pustiu*), artificialitatea, sensibilitatea nevrotică („delir", „enervare", „nervi", multe poezii au cuvântul, în titlu, „nevroză" etc.). Muzica (*fanfare*, *caterincă*, *clavir*) face parte și ea din cadrul obligatoriu. Bacovia folosește sinestezia, evocarea insistentă a câtorva culori (*negru*, *alb*, *galben*, *gri*, *violet*), simbolurile obsedante, care circulă de la o poezie la alta (*plumbul*, *corbii*, *ploaia*, *sicriul*, *amurgul* etc.). Tipic simbolistă e acuitatea senzorială, ca și descrierea unor imagini care reprezintă, de fapt, o stare interioară. Latura exotică e însă absentă în poezia de atmosferă și neliniște existențială a lui Bacovia, în care spațiul e prin definiție închis"[18].

Autoarea insistă, în privința nuanțelor, situându-l pe George Bacovia în zona poeziei decadente: „Dintre diversele direcții simboliste, poetul e mai apropiat de maniera decadenților: creând un decor macabru, dezolant, în care apar cadavre, bolnavi, nebuni, moartea, agonia, cavoul, casa-sicriu, cetatea blestemată, râsul strident; câteva imagini tipice ar fi: «tremur satanic», «lungi, satanice ecouri», «crengile schelete».

Plânsul, regretele, tristețea sunt laitmotive ale acestei lirici, dar contextul în care apar face ca poetul să fie considerat astăzi chiar un «antisentimental» (Grigurcu 1977). Limbajul e neologic, prețios.

Nu mai țin de simbolism excesul, rigidizarea, teatralitatea, primitivitatea, prozaismul, stridențele. Bacovia aparține unei faze mai târzii a simbolismului, în care se insinuează deja pastișa și se presimte un modernism mai acut, scindat"[19].

Interpretată din interiorul poeziei simboliste și decadente, lirica lui George Bacovia pare a se detașa, totuși, la un moment dat, de caracteristicile acesteia, asumându-și, formule poetice noi, capabile să exprime mai pertinent evoluția sensibilității bacoviene, precum și modul particular al acestuia de a înțelege poezia în ultima parte a creației. Imaginarul bacovian își cristalizează în formula unei negativități pregnante (referindu-ne aici la concepția lui Hugo Friedrich[20] despre evoluția modernă a lirismului) sentimentul atotpolarizant al morții, aspect sintetizat

---

decor citadin) regăsindu-se mai târziu la autori trecuți prin şcoala lui Macedonski, dar care au depăşit-o în complexitate artistică: Bacovia, Arghezi, Ion Barbu".

[18] *Poezia simbolistă românească*. Antologie, introducere, dosare critice, comentarii, note și bibliografie de Rodica Zafiu, București, Humanitas, 1996, p. 246.

[19] Idem, *ibidem*, p. 246.

[20] Hugo Friedrich, *Structura liricii moderne: de la mijlocul secolului al XIX-lea până la mijlocul secolului al XX-lea*, în românește de Dieter Fuhrmann, prefață de Mircea Martin, București, Univers, 1998.

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

de critică prin formula *bacovianism*.

Bacovianismul ca lume poetică inconfundabilă

Treptat, dar încă de la începuturile ei, în lirica bacoviană este infiltrat „bacovianismul". „Bacovianismul", la care se referă Ion Caraion, în 1977, se apropie de pictura non-figurativă, relevând, prin tehnici poetice speciale, o nouă stare artistică[21]. Putem spune chiar că „bacovianismul exista înainte de Bacovia. El n-a făcut decât să-l descopere și să-i dea un nume: propriul său nume"[22].

Reținem, în continuare, o caracterizare elocventă a bacovianismului, realizată de Mircea Scarlat: „Bacovianismul este una din expresiile individualizate ale neoromantismului din prima jumătate a secolului nostru, apărându-ne drept un *simbolism „ruinat", ros de nostalgia eminescianismului*. Revoluția romantică a constat în conceperea literaturii ca *prelucrare* a imaginarului, în timp ce bacovianismul implică practicarea literaturii ca *proiecție* a imaginarului. Prin această înțelegere se deosebește clar de romantism și de simbolism, apropiindu-se de programele avangardei noastre „istorice", fără a se putea confunda cu ele din simplul motiv al lipsei programului însuși. [...] Simbolismul este fenomenul originar al bacovianismului. Acesta din urmă s-a individualizat treptat dovedindu-și natura profund diferită de cea a autorilor de școală simbolistă. […] Îl disting de ei mai mulţi factori, toţi importanţi în crearea unui profil liric distinct: referentul liricii (Apocalipsa), natura (tragică), expresivitatea (disonantă), imaginarul (producător de viziuni incoerente), atitudinea existenţială, abolirea speranţei, a nostalgiei, a melancoliei, a reveriei"[23]. Observăm că în această definiție intră sesizarea alunecării liricii spre postmodernism, fără ca interpretul să o numească astfel. A lua în considerare fractura internă a liricii bacoviene, adică ultima modalitate de a scrie poezie, atât de diferită de „zona simbolistă", duce interpretarea, în mod inevitabil, spre postmodernism.

O mutație paradigmatică și schimbarea orizontului de receptare: postmodernismul

Faptul că George Bacovia s-a situat între cele două mari curente literare și artistice, simbolismul și postmodernismul, creând, în acest fel, două tipuri de poezie, a fost subliniat de Nicolae Manolescu: „La un capăt al poeziei lui se produce o dezintegrare a limbajului prin sincopă, prin recurgerea la forme voit prozaice și nearticulate. La un altul, poetica

[21] Ion Caraion, *Bacovia. Sfârșitul continuu*, București, Editura Cartea Românească, 1977, p. 424.
[22] Idem, *ibidem*, p. 454.
[23] Mircea Scarlat, *op. cit*., p. 97, 99.

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

simbolistă este supralicitată și uneori compromisă prin patetism”[24].

Prefigurat încă din primele volume, de exemplu în volumul *Scântei galbene* (1926), prin *De iarnă*, sau în volumul *Cu voi* (1930), prin poeme precum *Imn*, *Dialog de iarnă*, *Vae Soli*, *Pe deal*, *Din urmă*, sau *Comedii în fond* (1936), prin *De iarnă*, *Din vremuri*, *La țărm*, *Elegie*, *Un cântec*, postmodernismul se instituie cu insistență, în poezia lui George Bacovia, în volumele *Stanțe burgheze* (1946), precum și în *Poezii* (1956). Ideea este subliniată cu deosebită subtilitate, în special, de Alexandru Mușina: „Tentaţie tautologică: a vedea (din postmodernitatea în care îl analizăm) în Bacovia un poet postmodern, pur şi simplu. Aşa încât, în urma unei analize a poeziei sale, nu vom mai avea doar un Bacovia recitit, reinterpretat, ci şi unul (re)încărcat cu sensuri şi valori noi, inexistente în momentul scrierii poeziilor. Un Bacovia «reloaded»” [25].

Tot Alexandru Mușina, etichetând poezia din ultima etapă a creației lui George Bacovia ca fiind una de factură cert postmodernă, subliniază un fapt deosebit de important și anume că, la nivel ideatic, creația bacoviană se circumscrie unui nou antropocentrism: „Această poezie, post-modernistă, aș îndrăzni să o numesc poezia noului antropocentrism. Trăsăturile ei esențiale mi se par a fi – simplificând mult, și sub beneficiul de concluzie provizorie: *centrarea pe ființa umană, în datele ei concrete, fizic-senzoriale, pe existența noastră de aici și de acum și o anumită „claritate a privirii”*[26].

Noul antropocentrism, omul agonic și criza comunicării

„Noul antropocentrism” și „omul agonic” sunt constante ale liricii bacoviene și elemente fundamentale ale originalității creației lui Bacovia, care și-a căutat mereu expresia, ce intră, paradoxal, în criză, odată cu instaurarea deplină a acestui univers. Este o poezie fără puncte de susținere atunci în literatura românească, ce devine tot mai insolită, și care subliniază în continuare tragismul bacovian, reflectat acum și în faptul că poetul simte că nu mai poate scrie poezie în sens tradițional, dar care nu poate renunța la creație și la autoexprimare.

„Monocordul” Bacovia, poetul „sfârşitului continuu”[27], devine simbolul cel mai elocvent pentru ceea ce s-a numit „noul antropocentrism”, axat pe ființa umană și pe existența acesteia, în care omul nu mai tinde spre un absolut, fie el și cel al artei, ci își clamează întâmplările existențiale

[24] Nicolae Manolescu, în *Dicționarul scriitorilor români. A-C*, Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu (coord.), București, Editura Fundației Culturale Române, 1995.
[25] Alexandru Mușina, *op. cit*., p. 82.
[26] Idem, *ibidem*, p. 32.
[27] Ion Caraion, *op. cit.*

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

într-un cotidian lipsit de grandoare și de speranță. „Transcendența goală” a lui Hugo Friedrich[28] este dublată acum și de vidul interior al omului care s-a golit de orice vibrație axiologică – figură insignifiantă apăsată de boală, de singurătate, de disperare și de spectrul iminentei dispariții. Reprezentant al unei umanități iremediabil degradate, literatura europeană a secolului al XX-lea ilustrează pregnant acest fenomen al dezumanizării și al incapacității de a comunica, ceea ce antrenează și disoluții la nivel lingvistic. Concludent, în acest sens, este teatrul lui Samuel Beckett, de exemplu.

Biografia invadează scena poeziei, care treptat își restructurează radical limbajul, iar scuturarea „podoabelor” poeticității și depășirea autarhiei textuale moderne care cultiva o anumită puritate a lirismului devin înseși semnele care concretizează această mare mutație, mutație care se petrece deopotrivă în modul însuși în care omul își afirmă prezența într-o lume angoasantă și desacralizată, cât și în planul expresiei poetice propriu-zise. Poate pentru că George Bacovia se află la răspântia acestei mari schimbări de paradigmă face din el un căutător de forme poetice, unele insolite, care pun în discuție însuși statutul poeticității, așa cum fusese gândit el de modernitatea poetică. Aici trebuie căutate și semnele noii formule poetice care au stat la baza lipsei de apreciere a criticii, în cazul acestui „ultim” Bacovia.

„Ultimul” Bacovia și schimbarea convenției poetice

Ceea ce s-a putut constata, în plan general, în lirica lui George Bacovia este faptul că el transformă în profunzime limbajul poetic, abordând formule poetice nepracticate până atunci. În acest context se poate înțelege de ce interpretarea poeziei bacoviene a cunoscut eclipse de înţelegere a înnoirii de substanţă a lirismului realizate de poet. Este acesta și faptul pentru care s-a vorbit în critică, până astăzi chiar, de epuizarea forțelor poetice ale lui Bacovia sau, altfel spus, de involuția poetului, deși există și exegeți care au intuit esența înnoitoare a acestui drum al operei.

De pildă, schimbarea convenției poetice, produsă în ultima etapă a liricii lui George Bacovia, a fost observată de Ion Caraion: „Privită prin persistentele tentative mai puțin de până la ea și îndeosebi de mai târziu, de adâncă primenire, ale futurismului, dadaismului, expresionismului, suprarealismului, concretismului, vizualismului, spațialismului, fonetismului, obiectualismului, privită prin perspectivele deschise comprehensibilității și interpretării poeziei odată cu ivirea acestor direcții – căci de ce oare nu s-ar cere privită și așa, când începuturile ei au precedat și evoluția sa a fost paralelă cu pomenitele mișcări literare? – lirica bacoviană de după întâile

[28] Hugo Friedrich, *op. cit*.

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

două-trei volume (*Plumb*, *Scântei galbene*, *Cu voi*), fără să acceadă la... insurecții, fără publicitatea ruperilor de tradiție și bruscării tradițiilor, fără corifei imediați pentru colportajul și accelerarea noilor sale mijloace de comunicare, într-o mai ponderată însă nu mai puțin operantă remaniere de soluții tehnice (să-i permitem să fi fost bogat în sonerii, alianțe și sertare), propunea artistic, nu teoretic, la modul tolerant și suportabil, nu deranjant și scandalos, *detașarea poeziei de formele ei curente, sugera o altă accepție și modalitate poetică, un fel de tranziție către logica ideografică plecându-se de la cea gramaticală*"[29].

Este aceasta o problemă foarte importantă pentru istoria mai recentă a poeziei românești care nu s-a bucurat de o elucidare mai atentă din partea criticii și, în special, din partea criticii stilistice, prin situarea ei la un nivel teoretic mai general. Oricum, aici este punctul nevralgic al „evoluției" bacoviene care intră în „deșertul" unei crize a limbajului și simultan într-una a poeziei, evoluție pe care interpreții au considerat-o ca pe un eșec final al poetului.

Ne putem însă întreba acum: este acesta într-adevăr un „eșec" sau el are o semnificație diferită și mult mai profundă: cea a intrării creației într-o lume dezarticulată şi debusolată, în care poetul nu mai poate scrie *versuri*, el continuând, totuși, să scrie, ceea ce înseamnă, de fapt, neputința de a mai drapa trăirea în faldurile luxuriante ale unei poeticități atent elaborate, pe care el însuși a practicat-o cu strălucire o vreme.

Probabil schimbarea convenției poetice a fost realizată în mod conștient de către poet, acesta intitulându-și unul dintre volumele de versuri *Stanțe burgheze*, iar anumite poeme, *stanțe* sau *versete*, denumiri care pun în discuție exact tipul de scriitură sau de convenție poetică adoptată de poet. Totuși, stanțele lui George Bacovia nu corespund definiției clasice a stanței: „strofă cu înțeles deplin, alcătuită din opt versuri cu o anumită schemă de rimă și formând o unitate ritmică"[30], și nici stanțelor practicate de un alt mare poet simbolist, Jean Morèas. Versetele sale sunt, de asemenea, creații originale, analizabile independent de accepțiunea lor clasică, dar care, raportate la versetele religioase („fiecare dintre paragrafele, de obicei numerotate, în care sunt împărțite unele texte religioase și care au, în general, un sens de sine stătător"[31]), pot fi definite ca fragmente care instituie un întreg, dar care prezintă și un parțial sens propriu. Mai mult decât atât, cu siguranță versetele create de George Bacovia trimit, cel puțin formal, la versetele unor autori celebri, precum

[29] Ion Caraion, *op. cit.*, p. 174-175.
[30] *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic, 1998.
[31] *Ibidem*.

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

Paul Claudel, Kahlil Gibran sau Saint-John Perse. În acest caz, versetele pot fi considerate versuri lungi libere, formate dintr-o propoziție, frază ori o suită de propoziții, fraze ritmate, pronunțabile într-o respirație unică.

Probabil acesta este tipul de lectură pe care a intenționat să-l propună George Bacovia, prin însuși titlurile volumelor și chiar ale poemelor existente în ele: stanțele și versetele trebuie citite ca niște fragmente dintr-o posibilă operă mai mare, şi, în ultimă instanţă, unitară, menită să pună în discuție însuși conceptul de convenție poetică sau chiar pe acela de poezie, ca reacție la poezia pe care el însuși o scrisese până în acel moment şi care, în mod evident, nu mai răspundea unor impulsuri creative adânci.

Acest punct central al interpretării poate fi, în modul cel mai adecvat, susţinut de un tip de analiză axată pe structurile lingvistico-stilistice ale textului poetic, în măsura în care poezia a fost considerată de începutul de secol al XX-lea, prin excelenţă, *Wortkunst*, „artă a cuvântului”. Vom reține, mai târziu, în acest sens, câteva exemple de poezii pe care le considerăm ilustrative și în care George Bacovia rupe cu canonul estetic simbolist, intrând într-o zonă de imaginar şi de convenţie poetică specific postmoderniste.

Mircea Cărtărescu a evidenţiat cele mai importante caracteristici postmoderniste ale poeziei „târzii” a lui George Bacovia: „Şi în cazul său decelarea unei formule estetice este dificilă. A părut o victorie a criticii, în anii `70, scoaterea poeziei sale de sub zodia sentimentalismului simbolist prin care era înţeleasă de critica interbelică şi instalarea ei în plin modernism. Ceva însă nu «ţine» nici în acest «nou Bacovia», «antisentimental», hiperconştient de sine şi de arta sa, aşa cum este reinventat de Ion Caraion, Dinu Flămând sau, ulterior, de Cristian Moraru. Dacă în primele lui volume putem accepta că recuzita simbolistă este susţinută, la modul modernist, de o formalizare textuală înaltă (simetrii, elipse, redundanţă semnificativă etc.), mai greu de justificat prin poetica de acest tip sunt ultimele dezvoltări ale poeziei bacoviene: versuri «prozaice», plate, destructurate, pline de inserturi «livreşti», aşa cum le găsim în volumele *Stanţe burgheze* sau *Versete*, apărute, e drept, după război. Chiar şi înainte, câte un poem semănând a dicteu automat – fără intenţionalitate suprarealistă însă – are un gen de expresivitate complet deosebit de cel modernist sau avangardist. Sintagmele orale, lipsa totală a metaforei, a încifrării, a «sensului secund», notaţia fulgurantă, «descriptivă», configurează o poezie «gestuală», a improvizaţiei, aleatoriului, accidentalului, care anunţă prozaismul nostalgic şi fantast al lui Mircea Ivănescu. Arghezi şi Bacovia, antipozi poetici absoluţi – retorica abundenţei şi retorica litotei – sunt totuşi două drumuri la fel de valabile

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

ale poeziei româneşti către postmodernitate”[32].

Anihilarea parțială a prozodiei, crearea de versuri scurte formate dintr-un singur cuvânt chiar, sintaxa dezarticulată și bizară, căreia i se alătură din abundență elipsele, fragmentarismul propozițiilor și al frazelor, simplitatea, cel puțin parțială, a acestora[33], delirul enumerațiilor și repetițiile formale, fără forță muzicală, prozaismul sunt aspectele fundamentale ale liricii din ultima etapă a creației lui George Bacovia. Toate acestea construiesc o poezie lipsită de coerență, în cea mai mare parte a ei, poezie care nu mai poate să exprime ceea ce poetul simte ca o plasmă ce trebuia să prindă formă, o formă necanonică.

O caracteristică prozodică de bază a poeziei scrise de George Bacovia în această etapă a creației sale, și a vieții, de altfel, este absența rimei – fenomen prezent în majoritatea poeziilor din cadrul ultimei etape a creației – în spiritul anumitor poezii ale lui Paul Verlaine, și nu neapărat verslibrismul, practicat de poet, în mod abundent, în chiar prima etapă a creației sale: „Textele lui Bacovia, totdeauna de dimensiuni reduse, ajung în această perioadă și mai scurte. Versul liber nu mai păstrează nicio formă de regularitate prozodică. Aproape fiecare vers sfârșește în puncte de suspensie, pentru a sugera o posibilă continuare; excesul artificiului de punctuație devine însă obositor. Vidul care era o temă, pare acum pătruns chiar în discursul liric”[34]. Vom ilustra în continuare renunțarea la rimă și, prin urmare, desființarea muzicalității versurilor, atât de dragă simboliștilor, și chiar lui Bacovia în prima etapă de creație, prin poemul *Spleen*:

„Variații...
Arhitecturi,
Călătorii,
Tăceri.
Muzica calmează
Un suflet trist,
Devenit pretențios
Varietăți...
Renumit,
Dintr-o operă de artă...
Teorii noi și vechi...
Tăceri, –
Se râde și din pântece.”

[32] Mircea Cărtărescu, *op. cit*., p. 284-285.
[33] A se vedea și Ion Caraion, *op. cit*., p. 162: „Bacovia miza pe violența și puterea de șoc a marii simplități, care precede atât în viață, cât și în artă, încărcările inutile, epitetologie, metaforică, sofisticatele genuri”.
[34] Rodica Zafiu, *op. cit*., p. 270-271.

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

Dezabuzarea este și ea evidentă, ca și pierderea credinței în valorile absolute ale creației, negativitatea supremă.

Totuși, trebuie precizat faptul că fenomenul anihilării armoniei poeziei, prin absența generalizată a rimei și o sintaxă dezarticulată, se poate remarca începând cu volumul *Scântei galbene*, prin poezia *De iarnă*, ceea ce ne demonstrează faptul că acest „nou" drum al creației bacoviene începuse să se manifeste, cu timiditate, încă din faza lirismului de factură autotelică, jakobsoniană, purtând însemnele unei pregnante poeticități:

„Cum ninge repede apoi încet
și nu știi cât timp mai trebuie de acum
e la fereastră alb
o fată cu șal negru în cerdacul nins
dar prin copaci largi înserează
într-un departe nins era tot așa
în adevăr
și înnoptate zăngăniri
apoi va avea loc un bal
sau o serbare de spiritism
atâtea sunt de făcut
când tu apari numai ca amintire
cum ninge repede, repede."

Nivelul sintactic al poeziei devine centrul interpretării poeziei din ultima etapă a creației lui George Bacovia. Ceea ce frapează în acest tip de poezie este, în primul rând, sintaxa „imposibilă"[35], nespecifică limbii române, care produce incoerență la nivelul semantic al acesteia. În acest sens, vom reda în continuare câteva exemple de poeme care ilustrează fenomenul dislocării, al dezarticulării sintactice, al discontinuității formale, al ruperii paralelismului dintre structura sintactic-semantică a versurilor şi cea prozodică – fenomen produs prin atașarea incoerentă a unor fragmente de propoziții sau fraze, în interiorul unui vers sau în versuri diferite. Poetul îşi arogă o libertate maximă la acest nivel în care destructurarea ajunge chiar în inima literaturii contemporane, cum se va întâmpla în poezia

[35] A se vedea Mircea Cărtărescu, *op. cit*., p. 317: „Dacă Dimov aminteşte prin poetica sa de Arghezi, nu putem să nu ne gândim la Bacovia, ultimul Bacovia, citind textele lui M. Ivănescu. Amândoi par a improviza la nesfârşit, a-şi încerca instrumentele înaintea unei piese niciodată performate. Poemele lor sunt delicate şi aleatorii atingeri ale unor clape de pian într-o sală goală, ale cuiva care se gândeşte aiurea. Sunt texturi asemănătoare unor piese de jazz sau ale unei muzici de fundal, de café-concert, mereu reiterată în variațiuni nesfârşite. Textele nu au un început sau un final marcat, sunt deschise şi curg unele-ntr-altele, căci scopul lor nu e să iniţieze, nici să dea firul perfecţiunii, că să coloreze discret, asemenea muzicii, timpul. Lipsa lor de determinare şi de criterii certe de succes sau eşec (căci ele fac din eşec singura reuşită posibilă) duce la o ambiguitate valorică marcată".

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

românească de după anii `60[36].

Exemplele de mai jos exprimă în mod elocvent unul dintre aspectele fundamentale ale postmodernismului, și anume fragmentarismul, care denotă un univers fragmentar și eterogen, prin urmare o gândire incoerentă și hibridă, precum și sentimentele contradictorii ale poetului. Imaginarul bacovian se fisurează și el, poetul scriind în general despre sine și filtrând totul prin intermediul unei ironii specific postmoderne și chiar al unui derizoriu, și el, în esență, de nuanță tragică. George Bacovia devine, astfel, ambiguu, ca substanță sufletească, liniile de tensiune nu se mai întâlnesc, din când în când însă reapar, de exemplu, chiar rimele, atât de cultivate în prima etapă a creației.

Iată câteva exemple de asintaxism:

„**Ce este cerul – ori ziua a trecut...**
În ciripiri de-amurg stau să te-aștept –
Ce este oare de-acum...
Deplină fericire, unde să mă-ndrept!

Și-ți pare că se vorbește de tine
Aproape, mai departe – mai gândesc eu?
Ce este astăzi – ori ziua a trecut...
Ori ciripiri de-amurg s-ascult mereu.” (*Seară*)

„Cântec, deasupra cetății,
Îmbătrânire?!
Eternității i-am zis:
La muzica asta frumoasă,
Sunt lipsuri
În sângele meu.
Îngeri, deasupra cetății,
Emotive,
Despre ceva mai nou?!
Telegraf,
Telefon din sfere...
Sunt lipsuri

[36] Cf. o analiză fină a fenomenului la Ecaterina Mihăilă, *Poezia română neomodernă. Perspectivă textuală*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 2004. Fenomenul prezent este analizat și de Hugo Friedrich în *op. cit.*. A se vedea, în special, capitolul *Stilul incongruent și „noul limbaj”*, ca și capitolul *Alte observații despre noul limbaj*: „Aceasta se manifestă cu precădere în atitudine. Cu cât poemul se vrea mai netradițional, cu atâta se îndepărtează de modelul unei propoziții articulate în mod obișnuit prin subiect, complement, predicat, morfeme etc. În cazul liricii moderne se poate vorbi chiar de asintaxism, manifestările respective putând fi descrise, de altfel, și din perspectiva fragmentarismului” (p. 151). Este clar că, în acest punct, modernitatea se deschide spre postmodernitate, ceea ce Hugo Friedrich nu subliniază.

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

În sângele meu.” (*Idei*)

„Adeseori
Culcat,
Notez
Al lumii zvon,
De țară nouă. –
Capital moderat
Onoare intelectualilor,
Și celor ce muncesc.
Iar ce va fi în viitor,
– Deocamdată e sublim...” (*Stanță*)

„Eu sunt cu mine
În toate e pace.
Poezia e-n afară de omenire,
Departe
Și veșnicie.
Frumoase rame la tablouri
Nu pentru mine...
Ce haine scumpe
Și anume ființe...
Nu eu să dirig lumea.
Poezia e-n afară de omenire
Departe
Și veșnicie.
Și vremi, vremi au trecut.
Ori nu eu s-aștept fericirea.” (*Verset divagat*)

„**Cu vise de mereu nuvele,**
În zvon de noapte orășenesc...
Și ce dacă corpuri cerești se-nvârtesc
Și dacă lucinde stele!...
Și ce dacă veacuri grele pândesc
Clipe din viața mai ușurele!...
Și dacă corpuri cerești se-nvârtesc,
Ori stau departe lucinde stele.” (*Și ce*)

„Așa,
O tristețe
A intrat
În târg.
De dimineață
Plouând.
Și ciori
Cârâind.

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

De-abia
Se poate citi
Un jurnal.
Parcă, -
De-a sta acasă...
... Și, cum era
În zilele noastre..." (*Așa*)

Dacă luăm în considerare „lucrarea" cu deosebită finețe a textului pe „nervurile" creației, evidentă în fenomene interesante de motivare poetică în lirismul bacovian de tip simbolist, motivare concretizată de Paul Verlaine în celebra aserțiune *De la musique avant toute chose* – marcă indubitabilă a modernității – clamată de simboliști, și o raportăm la destructurarea profundă a textului poetic, prezentă, în special, în ultima parte a creației, putem sublinia cât de complicat și de bine circumscris este acest arc al „devenirii" lirismului bacovian, subliniat de critică și chiar blamat de multe ori.

Ca element inovator pentru ultima etapă a creației lui George Bacovia poate fi menționată importanţa sporită a nivelului figurilor de construcţie (metataxe). Este modul cel mai relevant prin care, la nivel stilistic, George Bacovia determină o importantă mutaţie în planul textualizării poetice. Ne oprim în continuare asupra unor figuri de construcție care sunt deosebit de importante pentru configurarea liniilor profunde de poetizare, și anume elipsa și enumerația.

O importantă caracteristică a poeziei din ultima etapă a creației lui George Bacovia și care favorizează la modul extrem fenomenul discontinuității sintactice este conferită de elipsă. În anumite contexte, elementele care lipsesc nu mai pot fi subînțelese, ele devin o marcă a discontinuității și a destructurării textuale. Vom reține, în acest sens, câteva exemple în care elipsa este combinată în mod strălucit cu versuri deja laconice și telegrafice, producând o anumită perplexitate a lecturii, crescând dintr-o ambiguitate constitutivă textului.

„**Orașul seara...**
Șantiere în repaos.
Și firme scrise
Din becuri înstelate.
Orașul seara...
Pe o piață
Cu sclipiri de fier
Claxonic, armonic, a sunat.
Foburgul
Cu bachițe dorinți,
Și cugetări

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

De opere văzute
Orașul, seara...
Din statica uitării, –
Destul frumos,
Destul departe.” (*Estetic urban*)

„**Sarcasticul râs**
Pustiu,
Al grijei de mâine.
În scurtul popas
De-mpăcare,
În tristă tăcere
Privind...
Ne-aducem aminte.

Misterios poetic...
Grămezi de copaci,
Și dealuri solitare, –
Pământul...
Își duce lătrări
În pustiu
Și păduri cu bestii
Și somnul sălbatic...
Ne-aducem aminte.” (*Stanță reală*)

Textul poetic reține prin aceste structuri dezarticulate fragmente ale unui real care refuză să mai aibă coerență.

Enumerațiile create de George Bacovia în poeziile sale atrag porțiuni ale unui real dezarticulat, asupra căruia planează, cum am văzut, atotstăpânitoare, ironia poetului și un fel de fior metafizic ce se prelinge prin fisurile comunicării poetice. Vom reține câteva exemple de enumerații, figură care exprimă și ea disocierea, sciziunea, divizarea unui întreg în părți, prin atașarea unor concepte similare sau, dimpotrivă, opuse etc. Poezia devine, astfel, în acest punct, un adevărat delir.

„**Frumos**
Vesel,
Bun
Urât
Trist
Rău,
Cauze din etern
Și social...
Suna pe undeva,
Ghitara...

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

Cădeau și poame coapte,
Într-o grădină paradis...
Frumos
Vesel,
Bun
Urât
Trist
Rău,
Cauze din etern
Și social...” (*Gândiri*)

„**Roz**
Galben
Alb
Verde
Cenușiu
Covoare
Peisagii din zări:
Împăratul alb,
Împăratul negru,
Bogății grase
Într-un ascuns departe,
Utopii
Miragii
După urbane ziduri:
Făuriri mintale.” (*Feude*)

Eterogenitatea devine un mijloc de construcție a textului, trimițând la pulverizarea ideii de realitate. Ce a mai rămas din referentul asumat de lirica tradițională?

Repetiția, precum și varianta sa refrenul – figură de construcție preferată de poeții simboliști, practicată abundent de Bacovia însuși în prima etapă a creației, nu mai are nicio forță muzicală sau armonie în ultimele poezii, ea susținând o simplă simetrie la nivel formal.

Acolo, unde nu-i nimeni,
Nici umbre,
Unde se duc
Mulțime de ani,
Și zgomotul zilei,
Și tăcerea nopții...
Unde toate sunt știute...
Acolo, spun călătorii,
Că numai rafale de foc
Se denunță

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

Lugubru, metalic
Din minut în minut.
Acolo, unde nu-i nimeni,
Și nu mai trebuie niciun cuvânt.” (*Sic transit*...)

„–**Acolo este un oraș**
Proces de războaie,
De cum s-au sculat
Pân’ ce se culcă.
Pentru pâine
Surplusuri,
Foarte complicat.
Și cine știe cum
Și când se va sfârși.
Acolo este un oraș
Cu sunet profund.” (*În zare)*

Redăm celebra poezie *Plumb* (1916), pentru a vedea marea schimbare a convenției poetice bacoviene, pe care am ilustrat-o prin câteva fenomene caracteristice[37]. Remarcăm prezența prozodiei considerate tipice pentru poezie, a figurilor de stil și construcția unei anumite autarhii textuale.

„Dormeau adânc sicriele de plumb,
Și flori de plumb și funerar veștmânt –
Stam singur în cavou... și era vânt...
Și scârțâiau coroanele de plumb.

Dormea întors amorul meu de plumb
Pe flori de plumb, și-am început să-l strig –
Stam singur lângă mort... și era frig...
Și-i atârnau aripile de plumb.”

[37] Mihaela Mancaș, *op. cit*., p. 278: „De aceea, un poem de Bacovia poate fi oricând și oriunde recunoscut, nu atât datorită sferei lexicale relativ restrânse și revenirii uneori mecanice a aceloraşi termeni în ansamblul poeziei sale, cât mai ales grație ponderii pe care figura sintactică, repetiția asimetric distribuită, o are în majoritatea textelor: întreg poemul *Plumb*, de exemplu, este construit printr-o asemenea repetiție a determinanților-epitet, dar – așa cum vom observa mai târziu – în general orice formă de a repetiției obsesive, simetrică uneori, alteori având funcție de laitmotiv sau de refren, este atât de mult utilizată de poet, încât frecvența acestor reluări devine pentru el o trăsătură specifică împinsă până la manieră și autopastișare, dând întregii creații bacoviene caracterul artificial și «construit» pe care i-l atribuia G. Călinescu”.

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

Sub aspectul analizat, comparaţia cu poezia „neomodernă”[38] poate să-l situeze mai bine pe George Bacovia într-o direcţie lirică foarte cultivată, la un moment dat, ceea ce demonstrează faptul că poetul a intuit o nouă expresie lirică, fragmentară, capabilă să închidă conţinuturi sufleteşti, şi ele destructurate.

Iată câteva exemple care îl apropie pe George Bacovia de Daniel Turcea, despre care nu se poate spune că şi-a epuizat forţa creaţiei, cum s-a spus despre Bacovia, ci că are acelaşi mod de a poetiza, departe de maniera tradiţională. De pildă, poezia *Epifania*, care conferă şi titlul volumului din 1978, are următoarea structură:

I
mai mult
decât viaţa

decât lumina
Mângâietor

mai sus
mai adânc
mai aproape

cuvintele precum o torţă
într-o mare de flăcări arzând

II
apă
şi duh

sânge
şi apă

cuvânt
şi viaţă
Cuvânt
văz-duh

III
Sunt pulberea drumului
pleoapă

[38] Ecaterina Mihăilă, *Poezia română neomodernă. Perspectivă textuală*, București, Editura Cartea Românească, 2004.

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

aproape mormânt

fie
Iubirea
în noi să înceapă
sfânt, sfânt, sfânt.

O investigație extrem de importantă a poeziei dintre 1960-1980 a realizat-o Ecaterina Mihăilă[39], în cartea sa *Poezia română neomodernă. Perspectivă textuală*, din care am citat textele anterioare.

Noutatea bacoviană ca spațiu al unei interogații fundamentale. Ce este poezia?

Luând în considerare aceste exemple privind fragmentarismul și destructurarea, dar și imaginarul aferent acesteia, ne putem pune întrebarea, o întrebare fundamentală, dacă acest mod de a scrie este poezie: „Sensibilitatea, sentimentul se devalorizează atâta timp cât omul nu mai are o justificare exterioară. Sensibilitatea, sentimentul sunt la un om desacralizat, de resortul psihologiei, psihanalizei [...] Nemaiobligată să răspundă la alte întrebări, poeziei îi rămâne o singură întrebare. *Ce este poezia?"*[40]

Lorenzo Renzi[41], în subtila sa carte *Come leggere la poesia*, își punea, cu ocazia analizei poeziei lui Eugenio Montale și a altor poeți *degli anni Sessanta*, aceeași crucială întrebare, izvorâtă, ca și în cazul lui Alexandru Mușina, cu zece ani mai târziu, din aceeași confruntare a lui cu apariția unui nou tip de poeticitate care transcende autoreferențialitatea și chiar modelul jakobsonian, la nivelul conținutului bazat pe dichotomia metaforă-metonimie. „[...] osserviamo le conseguenze delle teorie di Jakobson. Se la poesia è il linguaggio per il linguaggio, chi fa critica poetica è invitato a osservare tutti i procedimenti linguistici: quelli formali (che sono figure dipendenti da elementi linguistici del *significante*, in particolare i suoni: le rime, le assonanze ecc.; i numeri delle sillabe, come constitutivi del verso, ecc.) e quelli di contenuto (che sono le «figure di pensioro», dipendenti dal *signiticato*: metafore, metonimie). Jakobson ha mostrato la stretta compenetrazione dei due piani in pagine che sono destinate a rimanere per sempre tra i beni acquisiti della teoria letteraria. Ma non ha potuto mostrare che tutto ciò è veramente essenziale all'opera letteraria. E se un testo che, intuitivamente, riconosciamo come poetico non presentasse nessuno di questi caratteri? È il caso che proveremo a

[39] Ecaterina Mihăilă, *op. cit*.
[40] Alexandru Mușina, *op. cit*., p. 59.
[41] Lorenzo Renzi, *Come leggere la poesia*, Bologna, Il Mulino, Seconda Editione, 1987.

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

prendere in esame subito (dopo la breve pausa del paragrafo 3), e dal quale dobbiamo aspettarci una riposta chiarificatrice. La poesia senza procedimenti (quei «procedimenti» cosí cari ai formalisti russi prima e agli strutturalisti poi) contituisce un caso estremo. E i casi estremi, come è noto, sono sempre molto utili per chiarire a fondo una questione. Essi sono gli esempi cruciali che deve affrontare una teoria. [...]

Se tutti questi procedimenti sono definibili come indizi della poesia, di tali indizi della poesia, di tali indizi resta solo il piú esteriore: la veste tipografica. L'abito che fa il monaco?

Concludendo, queste poesie rappresentano molto bene il caso che avevamo formulato ipoteticamente della poesia priva di procedimenti, sui due fronti della forma e del contenuto; esse sono il caso estremo su cui provare la nostre teorie, in opposizione a quella che definisce la poesia come un messaggio autoriflesso.

Perché queste poesie sono poesie? Non per gli scarzi indizi (i parallelismi; l'abito tipografico), ma perché questi testi si presentano come «finti», chiedendo di non essere letti alla lettera, ma per qualche cosa che suggeriscono. Allora: «tutta la poesia è una metafora». Una metafora il cui senso figurato, partendo dall'ammissione della condizione piccolo borghese, va in là verso un ventaglio illimitato di altri significati"[42].

Întrebarea merită o analiză mai atentă din perspectiva tipurilor de poeticitate. În acest sens, George Bacovia, privit în diacronia operei, a funcționat ca un adevărat revelator pentru o problemă care are și o pregnantă relevanță teoretică ce merită a fi aprofundată în viitor.

Deosebit de importantă este observația lui Mircea Martin, cu atât mai mult cu cât ea se referă, de fapt, la „ultimul " Bacovia și, într-un plan mai general, vizează absența experienței lirice românești în pertinentele analize ale lui Hugo Friedrich din *Structura liricii moderne*: „Când citești o frază ca aceasta: «Sintaxa se dezarticulează sau se reduce la predicate nominale voit primitive...», ai impresia că ea a fost inspirată de poemele bacoviene. Poezia românească modernă și-ar fi putut găsi astfel cea mai firească recunoaștere, validare și integrare europeană. N-a fost să fie! Nu ne rămâne decât să sperăm că peste cincizeci sau o sută de ani, o sinteză asupra structurii liricii europene va considera indispensabilă și prezența poeților români[43]".

Izvoare

BACOVIA, George, *Opere*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1994.

[42] *Ibidem*, p. 127-128, 134-135.
[43] Mircea Martin, în *Prefață* la Hugo Friedrich, *op. cit.*, p. VII.

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)

Bibliografie

CARAION, Ion, *Bacovia. Sfârşitul continuu*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1977.

CĂLINESCU, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, ediție și prefață de Alexandru Piru, București, Editura Minerva.

CĂRTĂRESCU, Mircea, *Postmodernismul românesc*, Bucureşti, Humanitas, 1999.

CIMPOI, Mihai, *Secolul Bacovia. Stanțe critice despre marginea existenței*, București, Ideea Europeană, 2005.

DAVIDESCU, N., *Aspecte și direcții literare*, ediție de Margareta Feraru, București, Editura Minerva, 1975.

Dicționarul explicativ al limbii române, ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic, 1998.

Dicționarul scriitorilor români. A-C, Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu (coord.), București, Editura Fundației Culturale Române, 1995.

FRIEDRICH, Hugo, *Structura liricii moderne: de la mijlocul secolului al XIX-lea până la mijlocul secolului al XX-lea*, în românește de Dieter Fuhrmann, prefață de Mircea Martin, București, Univers, 1998.

JAUSS, Hans Robert, *Experiență estetică și hermeneutică literară*, București, Editura Univers, 1983.

LOVINESCU, Eugen, *Scrieri, 1. Critice*, ediție de E. Simion, București, Editura pentru Literatură, 1969.

MANOLESCU, Nicolae, *Metamorfozele poeziei*, București, Editura Pentru Literatură, 1968.

MANOLESCU, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Pitești, Editura Paralela 45, 2008.

MANCAŞ, Mihaela, *Limbajul artistic românesc modern. Schiță de evoluție*, București, Editura Universității din București, 2005.

MIHĂILĂ, Ecaterina, *Poezia română neomodernă. Perspectivă textuală*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 2004.

MUŞINA, Alexandru, *Poezia. Teze, ipoteze, explorări*, București, Editura Aula, 2005.

NEGOIȚESCU, Ion, *Istoria literaturii române*, București, Editura Minerva, 1991.

PETROVEANU, Mihai, *George Bacovia*, București, Editura Cartea Românească, 1972.

Poezia simbolistă românească. Antologie, introducere, dosare critice, comentarii, note și bibliografie de Rodica Zafiu, București, Humanitas, 1996.

RENZI, Lorenzo, *Come leggere la poesia*, Bologna, Il Mulino, Seconda Editione, 1987.

SCARLAT, Mircea, *George Bacovia. Nuanțări*, București, Editura Cartea Românească, 1987.

ULICI, Laurențiu, *Recurs*, București, Editura Cartea Românească, 1971.

BDD-V338 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:23 UTC)